

POSTANOWIENIE

Dnia 8 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 8 października 2019 r.,

sprawy **J.W.**

skazanej z art. 280 § 2 k.k. i art. 157 § 1 k.k. oraz art. 275 § 1 k.k. i art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 7 lutego 2019 r., sygn. akt II AKa (...),

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w K.

z dnia 3 października 2018 r., sygn. akt V K (...),

p o s t a n o w i ł

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,**
- 2. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adwokata J.G. kwotę 738 zł (siedemset trzydzieści osiem złotych), w tym 23% VAT, tytułem wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie kasacji,**
- 3. zwolnić skazaną od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 października 2018 r. Sąd Okręgowy w K. uznał oskarżoną J.W. za winną popełnienia czynu z art. 280 § 2 k.k. i art. 157 § 1 k.k. oraz art. 275 § 1 k.k. i art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to skazał ją na karę 3 lat pozbawienia wolności. Na podstawie art. 46 § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonej na rzecz pokrzywdzonego P.G. nawiązkę w kwocie 2.000 zł.

Od powyższego wyroku apelację złożył obrońca oskarżonej i zarzucił:

1. „błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający istotny wpływ na treść orzeczenia, a to poprzez przyjęcie, iż oskarżona w celu dokonania zaboru mienia będącego własnością pokrzywdzonego posłużyła się użyciem noża, co ma uzasadniać przypisanie jej kwalifikowanej formy popełnienia przestępstwa rozboju, w sytuacji gdy z całości zebranego w sprawie materiału dowodowego, wynika, iż podczas inkryminowanego zdarzenia oskarżona nie używała noża, a jego użycie było następstwem obrony koniecznej przed ekscesem pokrzywdzonego i w żaden sposób nie związane z zamiarem kradzieży bądź ułatwieniem jej dokonania wobec rzeczy będących własnością pokrzywdzonego;
2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający istotny wpływ na treść orzeczenia, skutkujący uznaniem, że oskarżona w celu dokonania kradzieży użyła noża, powodując nim powstanie obrażeń w postaci rany cięto-szarpanej w okolicy ucha prawego, rany ręki prawej po stronie bocznej V kości śródreżcza i płytki ran palców prawej ręki, które skutkowały naruszeniem czynności narządów ciała powyżej 7 dni, to jest o czyn z art. 157 § 2 k.k., a to poprzez przyjęcie, że oskarżona nie działała w celu odparcia bezpośredniego zamachu na jej dobro prawne - życie i zdrowie, które było następstwem przekroczenia granic obrony koniecznej przez pokrzywdzonego, w sytuacji gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż zachowanie pokrzywdzonego polegające na użyciu noża w celu obrony przed naruszeniem przez oskarżoną jego nietykalności cielesnej było zachowaniem przekraczającym granice obrony koniecznej, a tym samym działaniem bezprawnym, co uzasadniało zastosowanie przez oskarżoną obrony koniecznej przed ekscesem pokrzywdzonego w sposób niewspółmierny do zaistniałego zamachu, który to sposób był następstwem silnego wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami;
3. naruszenie art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k., a to poprzez przyznanie waloru wiarygodności zeznaniom pokrzywdzonego P.G. w zakresie w jakim relacjonował on przebieg inkryminowanego zdarzenia, w szczególności odtworzenia przez niego sekwencji zdarzeń i okoliczności użycia noża;

4. naruszenie art. 182 § 1 k.p.k. w zw. z art. 186 § 1 k.p.k. wobec uniemożliwienia świadkowi I.P., będącej osobą najbliższą dla oskarżonej - matką, złożenia oświadczenia o woli składania zeznań w sprawie, będących skutkiem błędnego poglądu, iż złożone przez świadka oświadczenie o woli składania zeznań przez Sądem Rejonowym w K., zobowiązuje ją do składania zeznań również w postępowaniu zawisłym przed Sądem Okręgowym, które to naruszenie determinuje pogorszenie sytuacji procesowej oskarżonej, albowiem ocena zeznań złożonych przez świadka stanowi podstawę ustalenia m.in. okoliczności obciążających oskarżoną (...)"

W oparciu o powyższe wniósł o uniewinnienie oskarżonej od popełnienia zarzucanego jej czynu, ewentualnie zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie wobec oskarżonej kary zgodnie z wnioskiem prokuratora zawartym w akcie oskarżenia w trybie 335 § 2 k.p.k. Alternatywnie, o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Wyrokiem z dnia 7 lutego 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Od powyższego wyroku kasację wniósł obrońca skazanej. Zaskarżył wyrok w całości i zarzucił:

1. „obrazę art. 25 § 1 k.k., poprzez jego niezastosowanie i błędne uznanie, iż J.W. podczas inkryminowanego zdarzenia, używając noża nie działała w granicach obrony koniecznej przed bezprawnym zamachem na jej zdrowie i życie, w sytuacji gdy ustalony stan faktyczny jasno wskazuje, iż krytycznego dnia skazana odpierając zamach stanowiący realne i bezpośrednie niebezpieczeństwo dla chronionego dobra prawnego, działała w ramach obrony koniecznej bowiem zachowanie pokrzywdzonego – używającego noża – było działaniem dalece niewspółmiernym do zagrożenia, które swoim zachowaniem wywołała skazana;
2. naruszenia art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k., a to wobec uznania, iż depozycje składane przez P.G. zarówno na etapie postępowania przygotowawczego, jak i sądowego, nie zasługują na walor jakiegokolwiek wiarygodności w zakresie odtworzenia sekwencji wydarzeń krytycznego dnia i uznanie, że skazana w celu dokonania rozboju na pokrzywdzonym posługiwała

się nożem, w sytuacji gdy z całościowej i kompleksowej oceny zeznań świadków wynika wniosek przeciwny, że użycie noża było następstwem przekroczenia granic obrony koniecznej przed obiektywnie bezprawnym zachowaniem pokrzywdzonego, który również granice obrony koniecznej przekroczył;

3. naruszenia art. 182 § 1 k.p.k. w zw. z art. 186 § 1 k.p.k. wobec uniemożliwienia świadkowi I.P., będącej osobą najbliższą dla oskarżonej – matką, złożenia oświadczenia o woli składania zeznań w sprawie bądź nie, będących skutkiem błędnego poglądu, iż złożone przez świadka oświadczenie o woli składania zeznań przez Sądem Rejonowym w K., zobowiązuje ją do składania zeznań również w postępowaniu zawisłym przed Sądem Okręgowym, które to naruszenie determinuje pogorszenie sytuacji procesowej oskarżonej, albowiem ocena zeznań złożonych przez świadka stanowi podstawę ustalenia m.in. okoliczności obciążających oskarżoną”.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu II instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Rejonowej w K. wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy skazanej J.W. jest bezzasadna w stopniu oczywistym.

Na wstępie przypomnieć należy, że kasacja, może być wniesiona jedynie z powodu uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia (art. 523 § 1 k.p.k.). Takie unormowanie powoduje, że podstawy kasacji nie może stanowić samoistny zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, zarówno, gdy jest on podniesiony wprost, jak i wówczas kiedy, dla ominięcia owego ustawowego ograniczenia, przyjmuje postać zarzutu obrazy prawa. Sąd Najwyższy rozpoznając kasację nie jest bowiem uprawniony do dokonywania ponownej oceny dowodów i w oparciu o jej rezultaty, do sprawdzania poprawności poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, a jedynie do skontrolowania, czy orzekające sądy dokonując ustaleń faktycznych, nie dopuściły się rażącego naruszenia reguł procedowania, co mogłoby mieć istotny wpływ na ustalenia faktyczne, a w konsekwencji na treść

wyroku. Ponadto, przedmiotem kasacji, zgodnie z art. 519 k.p.k., może być jedynie prawomocny i kończący postępowanie wyrok sądu odwoławczego. Oznacza to, że zarzuty podniesione w kasacji pod adresem orzeczenia sądu pierwszej instancji podlegają rozważeniu przez sąd kasacyjny tylko w takim zakresie, w jakim jest to nieodzowne dla należytego rozpoznania zarzutów stawianych orzeczeniu sądu odwoławczego.

Treść zarzutów kasacji obrońcy skazanej wskazuje tymczasem, że w istocie zmierzają one do zanegowania przeprowadzonej w sprawie przez Sąd pierwszej instancji, zaaprobowanej następnie przez Sąd odwoławczy, oceny zebranych dowodów i podważenia dokonanych ustaleń faktycznych co do sprawstwa J.W. w zakresie przypisanego jej przestępstwa z art. 280 § 2 k.k. i art. 157 § 1 k.k. oraz art. 275 § 1 k.k. i art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Pod pozorem obrazy przepisu prawa materialnego oraz naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów – w rzeczywistości formułuje, niedopuszczalny w postępowaniu kasacyjnym, zarzut błędu w ustaleniach faktycznych. Taką zaś praktykę, jako w rzeczywistości stanowiącą obejście ustawowych ograniczeń podstaw kasacji określonych w art. 523 k.p.k., należy ocenić jako niedopuszczalną.

Odnosząc się do zarzutu z pkt 1 kasacji podkreślić należy, że obraza prawa materialnego może być przyczyną odwoławczą lub kasacyjną jedynie wtedy, gdy ma charakter samoistny. Naruszenie prawa materialnego (*error iuris*) polega na jego wadliwym zastosowaniu (lub niezastosowaniu) w orzeczeniu, które jest oparte na trafnych i niekwestionowanych ustaleniach faktycznych. Zatem nie można stawiać zarzutu naruszenia prawa materialnego, gdy wadliwość orzeczenia ma polegać na błędnych ustaleniach faktycznych przyjętych za jego podstawę lub naruszeniu przepisów procesowych (por. np. postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2002 r., V KKN 214/01, LEX nr 53005; z dnia 27 maja 2002 r., V KKN 314/01, LEX nr 53334).

Tymczasem skarżący stawiając w kasacji zarzut naruszenia art. 25 § 1 k.k. prezentuje własną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego oraz podważa przyjęte za podstawę skazania ustalenia faktyczne, twierdząc, że skazana w dniu zdarzenia „odpierając zamach stanowiący realne i bezpośrednie niebezpieczeństwo dla chronionego dobra prawnego, działała w ramach obrony

koniecznej bowiem zachowanie pokrzywdzonego – używającego noża – było działaniem dalece niewspółmiernym do zagrożenia, które swoim zachowaniem wywołała skazana”. Skarżący nie dostrzega, że o zasadności naruszenia przepisów prawa materialnego, abstrahując od kwestii jego rażącego charakteru, i to mogącego mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, można mówić wtedy, gdy w sposób wadliwy dokonano subsumcji ustalonego stanu faktycznego pod określony przepis ustawy, to jest zastosowano przepis niewłaściwy lub nie zastosowano przepisu, który w tym przypadku powinien być zastosowany. Warunkiem *sine qua non* rozważania kwestii naruszenia prawa materialnego jest zatem uznanie, że stan faktyczny został ustalony prawidłowo. Skoro w niniejszej sprawie skarżący kwestionuje ustalenia faktyczne, a jednocześnie próbuje wykazać, że doszło do naruszenia prawa materialnego, to taki sposób dedukcji należy uznać za nieprawidłowy, albowiem tylko niekwestionowany stan faktyczny może być następnie podstawą procesu subsumcji.

W konsekwencji uznać należy, że rozważany zarzut naruszenia prawa materialnego stanowił *de facto* próbę obejścia ograniczeń kasacyjnych określonych w art. 519 k.p.k. i art. 523 § 1 k.p.k. i doprowadzenia do ponownej oceny wyroku Sądu pierwszej instancji.

Nie jest również zasadny zarzut z pkt 2. kasacji, z którego wynika, że skarżący naruszenia art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. upatruje w odmówieniu wiary zeznaniom P.G. w zakresie „odtworzenia sekwencji wydarzeń krytycznego dnia i uznania, że skazana w celu dokonania rozboju na pokrzywdzonym posługiwała się nożem”.

Skuteczne podniesienie pod adresem sądu odwoławczego zarzutu naruszenia art. 7 k.p.k. możliwe jest, co do zasady wówczas, gdy sąd ten poczynił własne ustalenia faktyczne, odmienne od tych, które stanowiły podstawę orzeczenia sądu pierwszej instancji lub też nowe ustalenia faktyczne, naruszając przy tym określoną w powołanej normie zasadę swobodnej oceny dowodów (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 sierpnia 2003 r., III KK 11/03, LEX nr 80301; z dnia 4 maja 2005 r., II KK 399/04, LEX nr 199795; z dnia 6 marca 2007 r., IV KK 362/06, LEX nr 467527). W rozpoznawanej sprawie Sąd odwoławczy nie dokonywał nowych lub odmiennych ustaleń faktycznych. Natomiast

zaaprobował ocenę dowodów, a w konsekwencji ustalenia faktyczne przyjęte przez sąd pierwszej instancji za podstawę skazania J.W.. Okoliczność, że skarżący nie zgadza się z dokonaną przez sądy obydwu instancji oceną wiarygodności zeznań świadka (pokrzywdzonego) P.G., którym – wbrew twierdzeniu skarżącego – sądy przydały walor wiarygodności i uznały za istotny dowód, który posłużył za podstawę ustaleń faktycznych (w tym m.in. że pokrzywdzony nie atakował skazanej nożem), w żadnym razie nie świadczy o naruszeniu powyższego przepisu. Zauważyć ponadto należy, że w sytuacji, gdy Sąd odwoławczy nie poczynił odmiennych od Sądu pierwszej instancji ustaleń faktycznych, a zdaniem skarżącego przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów naruszała przepis art. 7 k.p.k., to treścią skargi kasacyjnej, w tym zakresie, winno być jednocześnie wskazanie na naruszenie przepisów art. 433 § 1 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., czego jednak we wniesionej kasacji nie uczyniono. Zgodnie zaś z przepisem art. 536 k.p.k., Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, a w zakresie szerszym tylko w wypadkach określonych w art. 435, 439 i 455 k.p.k., których w omawianej sprawie nie sposób się doszukać.

Nietrafny okazał się także zarzut naruszenia art. 410 k.p.k., gdyż to nie dowody ujawnione przed sądem drugiej instancji stanowiły podstawę rozstrzygnięcia tego sądu. Nie można było też uznać za zasadny zarzutu naruszenia art. 2 § 2 k.p.k., jako że ma on charakter ogólny, a takie nie mogą stanowić podstawy zarzutów.

Co do zarzutu naruszenia art. 182 § 1 k.p.k. w zw. z art. 186 § 1 k.p.k. Wskazać należy, że Sąd odwoławczy na str. 7-8 uzasadnienia wyroku odniósł się do tożsamego zarzutu sformułowanego uprzednio w apelacji. Przywołując treść art. 186 § 1 k.p.k. trafnie wskazał, że świadek mający prawo do odmowy złożenia zeznań w sprawie, może skorzystać ze swych uprawnień, nie później niż przed rozpoczęciem pierwszego zeznania w postępowaniu sądowym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2010 r., I KZP18/10, OSNKW 2010, z. 11, poz. 97), a o uprawnieniu z art. 182 § 1 k.p.k. świadek I.P. (matka skazanej) była prawidłowo pouczonej przez Sąd Rejonowy w K. przed przekazaniem sprawy do Sądu Okręgowego w K.. Sąd odwoławczy zarazem przypominał, że nie jest pierwszym zeznaniem w postępowaniu sądowym ponowne przesłuchanie świadka

przez sąd po uprzednim przekazaniu sprawy do rozpoznania innemu sądowi, czyli sytuacja, na którą wskazuje skarżący, tym razem w kasacji.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy z mocy art. 535 § 3 k.p.k. orzekł, jak w postanowieniu.

as